

1 Teret dokazivanja

1.1 Koja su pravila u vezi s teretom dokazivanja?

Teret dokazivanja proizlazi iz „tereta tvrdnje“, koji se u načelu određuje u skladu sa zakonskom odredbom na temelju koje se neko pravo izvršava pred sudom. Konkretno, riječ je o skupu činjenica koje se moraju iznijeti u određenom predmetu. Zakonom o parničnom postupku propisano je da svaka stranka mora dokazati svoje tvrdnje navođenjem relevantnih dokaza – ta se obveza naziva „teret dokazivanja“. Opće je pravilo da sve osobe koje iznose tvrdnju koja je relevantna za pojedini predmet podliježu teretu dokazivanja.

Sve stranke moraju ispuniti obvezu u pogledu tereta tvrdnje i tereta dokazivanja u okviru opsega svojih tvrdnji. Ako su činjenice koje navode stranke i predloženi dokazi nepotpuni, sud mora o tome obavijestiti stranku.

Ako sud smatra da činjenice koje je navela bilo koja od stranaka nisu dokazane u parničnom postupku, dužan je obavijestiti tu stranku da je potrebno predočiti dokaze kojima se podupiru sve tvrdnje i da stranka može izgubiti spor ako ne ispuni tu obvezu. Međutim, sud je dužan davati te obavijesti jedino tijekom rasprava, a ne u sudskim dokumentima koje šalje strankama (npr. u sudskom pozivu).

1.2 Postoje li pravila prema kojima su određene činjenice izuzete od tereta dokazivanja? U kojim slučajevima? Je li moguće predočiti dokaze kako bi se pokazalo da određena pravna pretpostavka nije valjana?

Dokazi se ne moraju predočiti za općepoznate činjenice (tj. činjenice s kojima je upoznata velika skupina ljudi na određenom mjestu i u određeno vrijeme) ili s kojima je sud upoznat na temelju svojih aktivnosti te zakonodavstva objavljenog ili priopćenog u Zbirci zakona Češke Republike. Sud se može upoznati sa stranim pravom na temelju vlastitog istraživanja, izjave Ministarstva pravosuđa na zahtjev suda ili mišljenja vještaka ili na temelju zahtjeva u skladu s međunarodnim ugovorima. Sve se te činjenice mogu osporiti iznošenjem dokaza.

Sud može za određene kategorije činjenica odrediti pretpostavku. Pretpostavke mogu biti oborive, za koje je dopušteno iznositi dokaze koji upućuju na suprotno i, iznimno, neoborive, za koje nije dopušteno iznositi dokaze koji upućuju na suprotno. Sud smatra oborivu pretpostavku dokazanom ako nijedna stranka ne predoči dokaze kojima pobija tu pretpostavku i time dokaže činjenice koje upućuju na suprotno u postupku. U slučaju nekih oborivih pretpostavki suprotno se može dokazati samo u zakonski propisanom roku.

Sud obvezuju odluke nadležnih tijela kojima se utvrđuje počinjenje kaznenog djela, prekršaja ili drugog upravnog prijestupa kažnjivog na temelju posebnih propisa i odluke o počinitelju takvog djela. Sud obvezuju i odluke o osobnom statusu. Međutim, sud ne obvezuje odluka kojom se utvrđuje počinjenje kaznenog djela ili odluka o počinitelju takvog djela ako je odluka donesena u okviru postupka na licu mjesta. Nijedna druga presuda u okviru kaznenog postupka ili odluka o upravnom prijestupu nije obvezujuća za sud.

Posebna su vrsta oborive pretpostavke činjenice kojima se tvrdi da je stranka izravno ili neizravno bila izložena diskriminaciji na temelju spola, rase, vjere ili drugih okolnosti. U tom slučaju teret dokazivanja leži na protustranci, koja mora dokazati da stranka nije bila izložena diskriminaciji.

Ispravama koje izdaju češki sudovi ili druga državna tijela u okviru svoje nadležnosti i ispravama koje su proglašene javnima na temelju zakonodavstva potvrđuje se da one imaju status propisa ili izjave tijela koje je izdalo ispravu (osim ako se dokaže suprotno) i potvrđuje se istinitost činjenica ovjerenih ili potvrđenih u njima. Ako se činjenice dokazuju javnim ispravama, teret dokazivanja leži na stranci koja želi osporiti vjerodostojnost takvih isprava. Nasuprot tomu, ako je riječ o privatnim ispravama, teret dokazivanja leži na stranci koja se poziva na njih. Ako stranka potkrepljuje svoje tvrdnje s pomoću privatne isprave, a protustranka osporava vjerodostojnost ili točnost tog dokumenta, teret dokazivanja prelazi natrag na stranku u sporu koja je predložila taj dokaz i koja stoga mora potkrijepiti svoje tvrdnje na neki drugi način.

Identične tvrdnje koje su iznijele obje stranke u pravilu se ne moraju dokazivati i sud ih smatra svojim nalazima.

1.3 U kojoj mjeri sud mora biti uvjeren u neku činjenicu kako bi presudu temeljio na postojanju te činjenice?

U sudskim postupcima primjenjuje se načelo slobodnog ocjenjivanja dokaza, tj. u pravu nisu predviđena precizna ograničenja kojima se određuje kada sud mora prihvatiti je li određena činjenica dokazana ili nije. Zakonom o parničnom postupku propisano je da „sud ocjenjuje dokaze prema vlastitom nahođenju, svaki dokaz ocjenjuje zasebno i sve dokaze ocjenjuje u njihovu zajedničkom kontekstu; sud uzima u obzir sve što se otkrije tijekom postupka, uključujući činjenice koje su iznijele stranke“.

Sud donosi presudu na temelju svojih nalaza. Nalazima se smatraju situacije u odnosu na koje ne postoje opravdane ili utemeljene sumnje.

Ako okolnosti za vrijeme ocjenjivanja dokaza upućuju na zaključak da se istinitost tvrdnji ne može potvrditi ili poreći, opće je načelo da će presuda biti nepovoljna za stranku koja je trebala dokazati istinitost svojih tvrdnji.

2 Izvođenje dokaza

2.1 Mora li stranka uvijek podnijeti zahtjev za izvođenje dokaza ili sudac u određenim predmetima može izvesti dokaze na vlastitu inicijativu?

Opće je načelo u parničnom postupku da sud izvodi samo one dokaze koje su predložile stranke. Međutim, sud može odlučiti da se određeni dokazi neće izvesti, obično ako smatra da je predmetna činjenica dokazana. Sud može izvesti i dokaze koje nisu predložile stranke u slučajevima kad je potrebno utvrditi činjenice i ako to proizlazi iz sadržaja spisa. Ako stranke ne utvrde dokaze koji su potrebni za potkrepljivanje njihovih tvrdnji, sud svoje ispitivanje činjenica temelji na dokazima koji su izvedeni. Sud može identične tvrdnje koje su iznijele obje stranke smatrati svojim nalazima.

Nasuprot tomu, u izvanparničnim postupcima, odnosno u pitanjima o kojima se postupci mogu pokrenuti na vlastitu inicijativu suda, te u pojedinim drugim postupcima sud mora izvesti i dokaze koje nisu predložile stranke, a koji su potrebni za utvrđivanje činjenica.

2.2 Ako je zahtjev stranke koji se odnosi na izvođenje dokaza odobren, što slijedi?

Sud izvodi dokaze tijekom rasprava. Ako je to provedivo u praksi, može se zatražiti od drugog suda da izvede dokaze ili predsjedavajući sudac, uz ovlaštenje sudskog vijeća, može izvesti dokaze izvan rasprave (to ovisi i o vrsti dokaza itd.). Stranke imaju pravo biti prisutne tijekom izvođenja dokaza. Rezultati izvođenja dokaza uvijek se moraju priopćiti nakon rasprave. Stranke imaju pravo iznijeti svoje primjedbe na bilo koji izvedeni dokaz.

2.3 U kojim slučajevima sud može odbiti zahtjev stranke za izvođenje dokaza?

Koji će se dokazi izvesti ovisi o sudu. Odluka suda da pojedine predložene dokaze ne izvede mora se propisno obrazložiti. Sud općenito neće izvoditi dokaze koji, prema mišljenju suda, ne mogu pridonijeti razjašnjenju predmeta (tj. radi sprječavanja nepotrebnog izvođenja dokaza) niti će izvoditi dokaze koji bi prouzročili troškove koji su nerazmjerni s iznosom zahtjeva koji je predmet spora ili ako se iznos zahtjeva uopće ne može utvrditi. Kako bi sud jasno mogao

ocijeniti koje će dokaze izvesti, stranke moraju predložiti konkretne dokaze, tj. moraju navesti ime i prezime te druge identifikacijske podatke svjedokâ i tvrdnje o kojima će predloženi svjedok dati svoj iskaz. Stranke isto tako moraju navesti dokumentirane dokaze ili odrediti opseg pitanja koje će biti predmet mišljenja vještaka.

2.4 Koji različiti načini dokazivanja postoje?

Sva sredstva s pomoću kojih se mogu utvrditi činjenice nekog predmeta mogu se upotrijebiti kao dokaz. To konkretno uključuje sljedeće: ispitivanje svjedoka, mišljenja vještaka, izvješća i izjave službenih tijela te fizičkih i pravnih osoba, evidencije i druge isprave javnih bilježnika i službenika za izvršenje, ispitivanje i saslušanje stranaka.

2.5 Na koji se način od svjedoka dobivaju dokazi te kako se ti načini razlikuju od onih pomoću kojih se dokazi dobivaju od vještaka? Kakva su pravila u vezi s pisanim dokazima i izvješćima/mišljenjima vještaka?

Svaka fizička osoba koja nije stranka u postupku obvezna je pojaviti se na sudu ako je pozvana i dati iskaz u svojstvu svjedoka. Svjedoci daju iskaz o tome što su doživjeli i uočili. Moraju govoriti istinu i ne smiju ništa tajiti. Svjedoci mogu odbiti dati iskaz jedino u slučajevima kad bi njihovo svjedočenje dovelo do rizika od kaznenog progona za njih ili njima bliske osobe. Sud odlučuje jesu li razlozi za odbijanje davanja iskaza opravdani. Na početku ispitivanja moraju se utvrditi identiteti svjedoka i okolnosti koje bi mogle utjecati na njihovu vjerodostojnost. Svjedoke isto tako treba obavijestiti o važnosti njihova svjedočenja, o njihovim pravima i obvezama te o kaznenim posljedicama davanja lažnog iskaza. Predsjedavajući sudac traži od svjedoka da opišu sve što znaju o predmetu ispitivanja. Sudac zatim postavlja pitanja koja su potrebna za dopunu i pojašnjenje njihova iskaza. Članovi sudskog vijeća te, uz dopuštenje predsjedavajućeg suca, stranke i vještaci, isto tako mogu postavljati pitanja.

Iznošenje dokaza svjedočenjem vještaka razlikuje se uglavnom tako što vještaci u većini slučajeva sastavljaju pisano mišljenje i zatim iznose usmene napomene uz to mišljenje. Prikupljanje dokaza na temelju mišljenja vještaka provodi se u slučajevima kad je potrebno ocijeniti okolnosti za koje je nužno stručno znanje. Mišljenje vještaka sastoji se od triju dijelova: nalaza, u kojem vještak opisuje okolnosti koje je ispitao, mišljenja, koje sadržava ocjenu vještaka (zaključke vještaka) i vještakovu klauzulu. Vještaci u pravilu razmatraju konkretna pitanja koja je odredio sud, osim ako mišljenje podliježe zakonski propisanim zahtjevima (posebno u području prava trgovačkih društava). Vještake imenuje sud, a odabiru se iz registra sudskih vještaka i tumača (koje vode regionalni sudovi). Vještaci imaju pravo na financijsku naknadu za pripremu ocjene ili mišljenja vještaka, ako je tako predviđeno predmetnim zakonodavstvom.

Predsjedavajući sudac može naložiti stranci ili drugoj osobi da se pojavi pred vještakom, da mu izloži potrebne stavke, da mu pruži potrebna objašnjenja, da se podvrgne liječničkom pregledu ili krvnoj pretrazi ili neku drugu radnju ako je to vještaku potrebno kako bi podnio svoje mišljenje.

Stranka u postupku isto tako može podnijeti mišljenje vještaka. Ako mišljenje vještaka koje je podnijela stranka u postupku sadržava sve zakonski propisane elemente i vještakovu klauzulu u kojoj je navedeno da je svjestan posljedica davanja namjerno lažnog mišljenja vještaka, taj će se dokaz uzeti u obzir kao da je to mišljenje vještaka koje je zatražio sud. Sud vještaku od kojeg je jedna od stranaka zatražila mišljenje dopušta uvid u spis ili mu na drugi način dopušta da se upozna s informacijama koje su mu potrebne za sastavljanje mišljenja.

Svjedoci daju iskaze o činjenicama koje su uočili izravno, dok vještaci izražavaju mišljenja samo u područjima u kojima ocjena činjenica ovisi o stručnom znanju. Zaključci koje je donio vještak ne podliježu ocjeni suda u smislu njihove točnosti. Sud ocjenjuje uvjerljivost mišljenja s obzirom na njegovu cjelovitost u odnosu na utvrđene zahtjeve, unutarnju dosljednost i usklađenost s drugim prikupljenim dokazima.

Dokumentirani dokazi prikupljaju se tako da predsjedavajući sudac tijekom rasprave naglas čita dokument ili dio dokumenta ili priopćuje njegov sadržaj. Predsjedavajući sudac može zahtijevati od stranke koja raspolaže nekom ispravom koja je potrebna kao dokaz da predoči tu ispravu ili može pribaviti tu ispravu od drugog suda, tijela ili pravne osobe.

2.6 Imaju li neki načini dokazivanja veću težinu od drugih?

Ne daje se prednost primjeni nijedne metode, iako se neka dokazna sredstva mogu primijeniti samo nakon što izvođenje zakonski propisanih dokaza bude nemoguće (u pravilu kad je riječ o različitim aktima koji su obvezno u pisanoj obliku, dokazi se mogu pribaviti drugim sredstvima, npr. ispitivanjem svjedoka, samo ako su, na primjer, ti akti uništeni). Pribavljanje dokaza ispitivanjem stranke o njezinim tvrdnjama može se naložiti u parničnim predmetima samo ako se predmetna činjenica ne može dokazati drugim sredstvima (osim pristankom na ispitivanje). Stoga drugi dokazi imaju prednost.

2.7 Je li za dokazivanje određenih činjenica obvezna primjena određenih načina dokazivanja?

U određenim slučajevima u pravu može biti predviđeno koji se dokazi trebaju pribaviti, a to ovisi o konkretnom sporu (npr. u postupcima o dozvoli sklapanja braka oba se zaručnika trebaju ispitati).

Pojedine se činjenice mogu dokazati samo na određeni način, npr. nalog za plaćanje na temelju mjenice ili čeka može se izdati samo nakon predočenja izvorne mjenice, odluke o otkupu mjenice ili druge isprave; nalog za izvršenje može se provesti samo nakon predočenja izvršive odluke ili izvršnog naslova itd.).

Za utvrđivanje pojedinih obveza ili stvarnih prava (posebno u pogledu nekretnina) zakon nalaže pisani ugovor – metoda iznošenja dokaza zatim se izvodi na temelju tog zahtjeva.

2.8 Jesu li svjedoci zakonski obvezni svjedočiti?

Da, sve su osobe zakonski obvezne pojaviti se na sudu u svojstvu svjedoka ako su pozvane i dati iskaz. Ne može ih zastupati druga osoba. Svjedoci koji ispune obvezu davanja iskaza imaju pravo na „naknadu za svjedočenje” (povrat novčanih troškova i izgubljenog prihoda).

2.9 U kojim slučajevima mogu odbiti svjedočenje?

Svjedoci mogu odbiti dati iskaz u slučajevima kad bi njihovo svjedočenje dovelo do rizika od kaznenog progona za njih ili njima bliske osobe. Sud odlučuje jesu li razlozi za odbijanje davanja iskaza opravdani. Sud mora poštovati i zakonsku obvezu svjedoka da čuvaju povjerljivost klasificiranih podataka zaštićenih posebnim zakonom i druge obveze u pogledu povjerljivosti predviđene zakonom ili koje priznaje država (npr. činjenice navedene u zdravstvenoj dokumentaciji bolesnika – „liječničke tajne”, bankarske tajne itd.). U tim se slučajevima osoba može ispitati jedino ako je nadležno tijelo ili osoba u čijem interesu ta obveza postoji ispitanika oslobodila te obveze.

2.10 Je li moguće kazniti osobu koja odbije svjedočiti ili je prisiliti da svjedoči?

Ispunjenje obveze svjedočenja može se provesti tako da Policija Češke Republike dovede osobu na sud ili, u krajnjim slučajevima, izricanjem novčane kazne.

2.11 Postoje li osobe koje ne mogu svjedočiti?

Općenito ne postoje kategorije osoba koje nisu dužne dati iskaz, ali postoje vrste činjenica o kojima pojedine osobe ne mogu dati iskaz (vidjeti pitanje 2.9.).

2.12 Koja je uloga suca i stranaka u saslušanju svjedoka? Pod kojim uvjetima svjedok može svjedočiti videokonferencijskom vezom ili uz primjenu drugih tehničkih rješenja?

Samo sudac (predsjedavajući sudac) ima pravo ispitivati svjedoka i on vodi ispitivanje. Ostali članovi sudskog vijeća i druge stranke ili vještaci mogu postavljati dodatna pitanja svjedoku samo uz dopuštenje predsjedavajućeg suca. Predsjedavajući sudac može odbiti pojedino pitanje ako je ono, na primjer, sugestivno pitanje, ako mu je namjera dovesti svjedoka u zamku ili ako nije prikladno ili praktično.

Upotreba modernih tehnologija (uključujući videokonferenciju) kojima se omogućuje ispitivanje na daljinu trenutačno je dopušteno na onim sudovima koji imaju potrebnu tehničku opremu.

3 Ocjena dokaza

3.1 Ako stranka nije legalno pribavila dokaze, postoje li ograničenja koja sud primjenjuje pri donošenju presude?

Da. Ako stranka u svrhu dokazivanja svojih tvrdnji predloži dokaze koje je prikupila ili nabavila protivno opće obvezujućem zakonodavstvu i ako je prikupljanje ili nabava tih dokaza dovela do povrede prava druge fizičke ili pravne osobe, sud ne uzima u obzir te dokaze zbog njihove nedopuštenosti.

3.2 Hoće li moje svjedočenje biti dokaz ako sam stranka u postupku?

Sud može naložiti da se dokazi izvedu ispitivanjem stranaka ako se predmetna činjenica ne može dokazati na neki drugi način i ako se stranka koja će se ispitati složi s tim. To se pravilo ne primjenjuje u izvanparničnim postupcima, tj. u postupcima koji se mogu pokrenuti na vlastitu inicijativu suda (vidjeti pitanje 2.1.) i u brakorazvodnim postupcima ili postupcima za prestanak, poništenje ili nepostojanje partnerstva. Jedino se ispitivanje stranaka koje je sud naložio posebno kao postupovni dokaz u cilju dokazivanja iznesenih činjenica smatra dokaznim sredstvom.

4 Je li ta država članica u skladu s člankom 2. stavkom 1. Uredbe o izvođenju dokaza navela druga tijela koja su na temelju Uredbe nadležna za izvođenje dokaza za potrebe sudskih postupaka u građanskim ili trgovačkim stvarima? Ako je odgovor potvrđen, u kojim su postupcima nadležna za izvođenje dokaza? Mogu li zatražiti izvođenje dokaza ili pomoći u izvođenju dokaza samo na temelju zahtjeva druge države članice? Vidjeti i obavijest u skladu s člankom 2. stavkom 1. Uredbe o izvođenju dokaza.

U Češkoj ne postoje takva tijela.

Posljednji put ažurirano: 14/04/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.